

Ciprian Vălcan

Obiecte, ființe, himere

Cuvînt înainte de Gabriela Glăvan

POLIROM
2026

Cuprins

<i>O mitologie subiectivă</i> (Gabriela Glăvan)	7
Covoare	13
Oglinzi	32
Pisici	50
Ceașescu	66
Muște	87
Jucării	107
Fotografii	123
Crăciun	143
Mîncare	160
Cărți	180
Fotbal	198
Bucevschi	218
Ungaria	234
Laci	252
Pitici	270

II

Dacă în alte părți ale țării copiii își descopereau cadourile de sub brad abia în dimineața de Crăciun, așa cum se întâmpla, de pildă, la Gura Humorului, unde aveam rude, în schimb, la noi, la Arad, Moș Crăciun venea întotdeauna în seara de Ajun. Asta presupunea o seamă de dificultăți pentru părinți și bunici, fiindcă ei erau obligați să găsească diverse pretexte pentru a-i îndepărta pe copii din apartament vreme de câteva ore, în așa fel încât să aibă suficient timp pentru a termina pregătirile. Dar totul depindea și de tradiția din fiecare familie, fiindcă existau trei variante pe care le-am întâlnit în copilărie: 1. Moșul aducea bradul deja împodobit și pune sub el cadourile; 2. bradul era cumpărat de cei din familie, dar urma să fie împodobit de Moș Crăciun, care lăsa, desigur, și darurile; 3. bradul, cumpărat de părinți sau de bunici, era împodobit de întreaga familie, iar Moșului nu-i mai rămânea decât să se furișeze în casă pentru a aduce cadourile.

În familia noastră s-a practicat întotdeauna a doua variantă. Părinții mei mergeau la Piața Mică, aflată foarte aproape de apartamentul bunicilor de pe strada Cloșca, cumpărau un brad, îl lăsau, timp de câteva zile, pe terasa vecinilor, iar apoi, în dimineața de Ajun, tata îl fixa în suportul de lemn ce urma să-l susțină pînă la Bobotează. Noi, copiii, stăteam cu ochii pe el și, rînd pe rînd, îl

încurcam sau îl ajutam, distrăgându-i atenția cu jocurile noastre ori, dimpotrivă, dându-i fierăstrăul, cuietele, ciocanul, ghemul de sfoară, foarfeca. Eram deja foarte agitați, fiindcă nu mai aveam răbdare și așteptam, tot mai tensionați, momentul deschiderii cadourilor. Ultimele ore treceau cel mai greu. Întîi, masa de prînz, la care eram complet lipsiți de poftă de mîncare și terminam cu greutate ceea ce ni se punea în farfurie, mai degrabă ca să nu-l supărăm pe Moșul, care își trimitea iscoadele să vadă dacă sîntem cumiți, așa cum ne spunea mama Zina. Pe urmă, somnul de după-amiază, mai chinuitor decît în alte rînduri din pricina neliniștii difuze care ne cuprindea. Ne întrebam dacă Moș Crăciun nu va veni, totuși, în timp ce dormim, chiar dacă experiența ne învățase că el apare doar după lăsarea întinericului și cînd nu sîntem acasă. Cînd ne trezeam, ne repezeam în camera mare, acolo unde era așezat bradul. Spre dezamăgirea noastră, nu se întîmplase nimic, totul era la fel ca atunci cînd ne culcaserăm. După ce treceam dintr-o cameră în alta, tot mai surescitați din pricina așteptării, mama ne pregătea hainele pentru a ieși în oraș. În fiecare după-amiază de Ajun, tata primea misiunea să ne scoată din casă și să ne țină cel puțin două ore la plimbare. Încercam să găsim tot felul de pretexte pentru a refuza să ieșim, ne prefăceam slăbiți sau bolnavi, fiind dornici să stăm la pîndă ca să-l surprindem pe Moșul, dar nici o scuză nu era acceptată, eram obligați să plecăm.

Urmau cele mai chinuitoare ore ale anului. Nu aveam pic de chef să ne tîrîm de-a lungul și de-a

latul centrului oraşului, dar tata îşi îndeplinea misiunea cu meşteşug, trăgea de timp cu iscusinţă, în aşa fel încât cei de acasă să reuşească să-şi termine treaba. Ne arăta felurite vitrine, ne povestea întâmplări nostime din copilăria lui, iar apoi, când simţea că răbdarea noastră e pe sfârşite, propunea să mergem în Orăşelul copiilor. Asta ne mai scotea din starea de nervozitate în care ajunseserăm, făcându-ne să nu ne mai tragem atît de greu şi de ostentativ picioarele şi nici să nu mai pomenim la fel de des că sîntem foarte obosiţi şi vrem să mergem acasă. Nu era mare lucru de văzut şi nici de cumpărat în acel sărăcăcios Orăşel al copiilor din vremea comunismului, dar nouă ne făcea plăcere să ne plimbăm prin el şi asta ne ajuta să nu ne mai gîndim atît de intens la darurile pe care le aşteptam.

Cînd tata estima că mama şi Aurică terminaseră împodobirea bradului şi împachetarea cadourilor, porneam încet spre casă. Noi încercam să accelerăm, să mergem din ce în ce mai repede, fără să mai scoatem o vorbă despre oboseală, dar tata temporiza cu iscusinţă, distrăgîndu-ne atenţia cu poveştile lui. Chiar şi aşa, ajungeam, pînă la urmă, pe strada Cloşca şi ne trezeam în faţa porţii de la intrarea în imobilul de la numărul 12. O luam la fugă pe scări, sunam la uşă şi intram în trombă în bucătărie. Întrebam dacă a venit Moşul. Mama Zina ne spunea că nu auzise nimic, dar propunea să mergem împreună să vedem. Era suficient să intrăm în sufragerie ca să zărim luminiţele instalaţiei electrice de pe bradul din camera mare. Țipam:

„A venit!”, „A venit!”. Aurică și mama apăreau din cealaltă cameră, ne luau de mâini și ne împiedicau cu blîndețe să ne năpustim asupra cadourilor. Trebuia întîi să cîntăm colinde. Mama dădea tonul. Urmau „O, ce veste minunată!” și „Din an în an”, care nouă ni se păreau interminabile. Cînd se încheiau cele două colinde, Aurică aprindea lumina. Ne repezeam sub brad și descopeream diverse pachete cu numele celor din familie. Luam pachetele cu numele noastre, rupeam fără milă hîrtia de împachetat și puteam să vedem, în sfîrșit, ceea ce primiserăm. Eram foarte fericiți dacă descopeream jucării și începeam să ne jucăm de îndată cu ele, încercînd să le descifrăm felul de întrebuițare, dar ne mascam cu greu tristețea dacă găseam haine, speriați că am putea fi socotiți nerecunoscători, supărîndu-l astfel foarte rău pe Moșul.

III

Seara de Ajun era lungă și plină de evenimente. După ce constatam fericiți că Moș Crăciun hotărîse că am fost cumiți și ne adusese cadouri, urma o altă etapă la care mama Zina ținea foarte mult. Împreună cu ea, mergeam să colindăm la cîțiva vecini din imobil care nu aveau copii sau rude apropiate, străduindu-ne să-i facem să nu se simtă singuri de Crăciun. Întîi, mergeam la tanti Florica. Femeie simplă, care nu știa nici să scrie, nici să citească, ea avea un excepțional talent de

povestitoare, așa că, atunci când venea în vizită la bunica, îi ascultam cu mare plăcere istorisirile de la locul meu preferat de sub masa din bucătărie. Ființă religioasă în mod autentic, fără pic de ipocrizie și ostentație, a trăit toată viața în deplină castitate, asemenea călugărițelor pe care le cunoștea foarte bine și despre care ne povestea adesea. Mă iubea foarte mult și le vorbea tuturor despre mine, iar eu simțeam că dragostea ei e sinceră și îi răspundeam cu multă afecțiune. Dovada cea mai bună că țineam mult la ea este aceea că era una dintre persoanele pe care Dumnezeu trebuia să le ferească de moarte, conform rugăminții mele speciale adresate în fiecare seară, după ce-mi spuneam cuminte rugăciunea.

Tanti Florica avea numai o cameră exiguă și o bucătărie, așa că nu se bucura de prea mult spațiu, iar micul ei brad de Crăciun, împodobit doar cu câteva bomboane, era așezat pe o masă. Ne postam în fața lui și, la semnalul dat de mama Zina, începeam să colindăm „O, ce veste minunată!”, „Din an în an” și „Domn, Domn să-nălțăm”. Cum aveam destulă experiență, n-ar fi trebuit să întîmpinăm prea mari probleme în a ne cânta repertoriul. Numai că, la un moment dat, tanti Florica simțea nevoia să colinde împreună cu noi și o făcea atît de fals și cu o voce atît de subțire, încît ne era aproape imposibil să nu izbucnim în rîs și făceam eforturi disperate să ne păstrăm seriozitatea, înghionțiți de bunica, speriată că am putea s-o jignim fără să vrem pe gazda noastră atît de primitoare.

De la tanti Florica treceam la tanti Pilan, o doamnă ce lucra în administrație și mi se părea mereu foarte serioasă și inabordabilă. O vedeam doar de câteva ori pe an, nu aveam o relație prea apropiată cu ea și nici mama Zina nu avea, dar mergeam la colindat la insistențele lui tanti Florica, pe care o rugase să ne aducă și în apartamentul ei. Conversația cu tanti Pilan era mereu forțată, nu aveam multe să ne spunem, iar ea, deloc obișnuită cu copiii, nu dădea dovadă de prea multă ingeniozitate, mulțumindu-se să ne mîngîie pe obraji. Mă intriga întotdeauna trupul ei foarte îndesat și coafura bizară ce semăna cu un tricorn. În plus, spre mirarea mea, simțeam întotdeauna un puternic miros de camfor cînd intram în camera ei de primire. Singurul lucru care îmi plăcea la tanti Pilan era acela că ne oferea la plecare cîte o șuhaida, prăjitura preferata a bunicii.

La domnul Oros am fost numai de vreo două ori. El aflate de la doamna Pilan că veneam atît la ea, cît și la tanti Florica, așa că ne-a rugat să intrăm și în apartamentul lui. Însăpăimîntător de sobru și foarte rotofei, îmbrăcat mereu cu un costum negru, cu o expresie permanentă de concentrare pe față, mi s-a părut întotdeauna un personaj înfricoșător. Îl vedeam doar atunci cînd se întorcea după-amiaza de la serviciu, ținînd în mîna dreaptă o geantă de piele destul de roasă, și încercam să-l evit, chiar dacă el se străduia să schițeze un zîmbet, ba uneori chiar își dădea silința să spună cîte o glumă. Așa că nu aveam deloc chef să colind pentru el, dar nu aveam încotro,